

Analyse | kraka

12. juni 2015

Hvilke kontanthjælpsmodtagere vinder på at gå i arbejde – et overblik?

Af Andreas Mølgaard og Katrine Marie Tofthøj Jakobsen

I Danmark har vi sammenlignet med andre lande en høj kompensationsgrad for personer på overførselsindkomst. For personer, der har en lav produktivitet og dermed kun kan tjene en lav løn, kan der derfor være en begrænset gevinst ved at overgå til beskæftigelse. Dette notat analyserer gevinsten for forskellige typer af kontanthjælpsmodtagere ved at overgå til lavtlønsjob. I modsætning til andre tilsvarende analyser ses i dette notat på gevinsten for repræsentanter for mange forskellige grupper af kontanthjælpsmodtagere og ikke mindst opgøres gruppernes størrelse.

Hovedkonklusioner

- I 2013 var der ca. 42.700 jobparate kontanthjælpsmodtagere. Over halvdelen af disse var enlige, mens blot omkring 50 jobparate kontanthjælpsmodtagere svarede til Vestres kontanthjælpsægtepar.
- Hovedparten af de analyserede kontanthjælpsmodtagere, omkring 85 pct., har en gevinst på over 2.000 kr. om måneden ved at overgå til et lavtlønsjob. Ca. 10 pct. har en gevinst på omkring 500 kr. eller derunder.
- For forskellige typer af kontanthjælpsmodtagere er der en forskel på den økonomiske gevinst ved at overgå til et lavtlønsjob. En enlig kontanthjælpsmodtager over 30 år uden børn vil opnå en gevinst på omkring 2.800 kr. om måneden ved at overgå til et fuldtidsjob til HK's mindsteløn. Havde vedkommende haft et barn, ville gevinsten være godt 500 kr. om måneden.
- Et ægtepar på kontanthjælp med tre børn vil opnå en gevinst på 390 kr. ved at den ene ægtefælle finder et fuldtidsjob til HK's mindsteløn. Havde parret haft status som samlevende, ville de opnå et tab.

Kontakt

Vicedirektør
Jens Hauch
Tlf. 3140 7715
E-mail jeh@kraka.org

Økonom
Andreas Mølgaard
Tlf. 3122 3002
E-mail am@kraka.org

1. Introduktion

I den politiske debat blusser diskussionen om gevinsten ved at overgå fra offentlig forsørgelse til beskæftigelse op fra tid til anden. Senest i forbindelse med Venstres kampagne om ægteparret på kontanthjælp, der modtog 454.215 kr. om året i offentlige ydelser.

I dette notat inddrages de kontanthjælpsmodtagere, som i 2013 skønnedes at være jobparate, i en række relevante typer, og vi har for disse beregnet gevinsten ved at overgå til et lavtlønsjob. Listen af 'typer' er ikke udtømmende men de mest relevante fra debatten herom er repræsenteret.

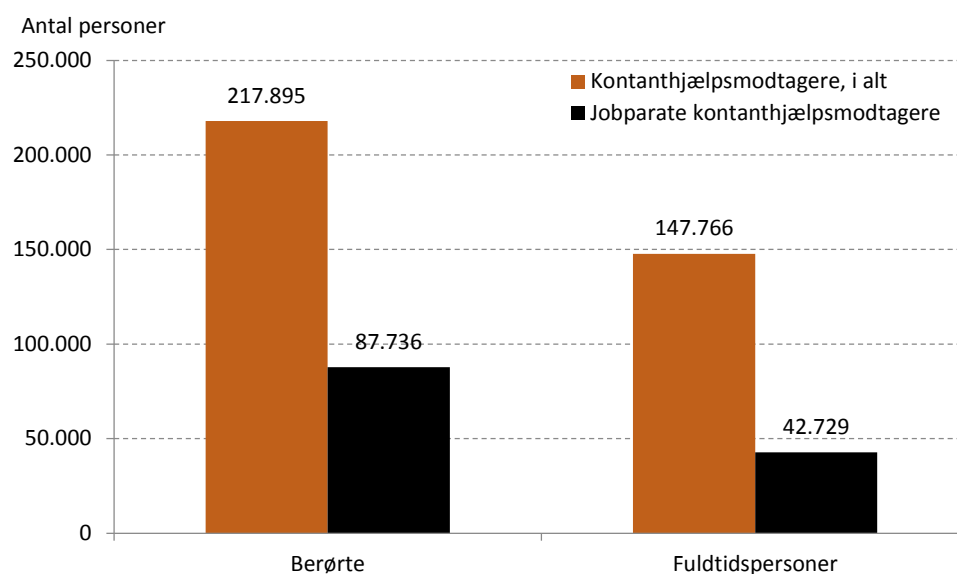
I notatet beregnes alene den umiddelbare økonomiske gevinst ved at gå fra kontanthjælp til beskæftigelse.¹ Mere langsigtede gevinster i form af eksempelvis en bedre arbejdsmarkedstilknudning medregnes ikke.

2. Gevinst ved beskæftigelse for forskellige typer af kontanthjælpsmodtagere

I løbet af 2013 var der knap 217.900 personer, der var berørte med kontanthjælpsystemet, jf. Figur 1. Omregnet til fuldtidspersoner svarer dette til knap 147.800 fuldtidspersoner.

¹ Beregningerne er foretaget på årsbasis. Det vil sige, at der ses på en kontanthjælpsmodtagers økonomiske situation, når denne er på kontanthjælp i et helt år sammenlignet med en situation hvor kontanthjælpsmodtageren er i beskæftigelse i et helt år.

Figur 1 Antal personer på kontanthjælp, 2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af DREAM.

Fokus er på jobparate kontanthjælpsmodtagere i 2013

Ud af de knap 147.800 fuldtidspersoner skønnes godt 42.700 at være jobparate. Da gevinsten ved at overgå fra kontanthjælp til beskæftigelse er i fokus, ses der i dette notat alene på denne gruppe. Omkring 25 pct. af disse var enlige over 30 år uden børn, mens knap 9 pct. var enlig forsørger over 30 år. Omkring hver syvende var enlig, under 30 år, uden børn og uden uddannelse, jf. Tabel 1.

Omkring 50 kontanthjælpsmodtagere "ligner" Venstres eksempel

Godt 4 pct. af de jobparate kontanthjælpsmodtagere var i 2013 gift med en anden kontanthjælpsmodtager, hvor begge er over 30 år og har børn. Betingen man på, at parret skal have 3 børn, var det 1 pct. af de jobparate kontanthjælpsmodtagere, som passer til disse kriterier. Det var omkring 50 af de jobparate kontanthjælpsmodtagere, som svarede til det såkaldte "Venstre"-eksempel (jf. partiet Venstres kampagne), dvs. en kontanthjælpsmodtager, som er gift med en anden kontanthjælpsmodtager, hvor begge er over 30 år og har 3 børn på ét, fem og ti år. Nedenstående tabel viser resultaterne for de relevante 'typer' af kontanthjælpsmodtagere.

Tabel 1 Typisk gevinst ved overgang til lavtlønsjob for forskellige typer af kontanthjælpsmodtagere

	Kontanthjælpsmodtagere		Typisk gevinst ved overgang til lavtlønsjob
	Antal	Pct.	Kroner
<i>Enlige</i>			
Under 30 år uden uddannelse	7.788	18,2	
- uden børn	6.277	14,7	5.826
Under 30 år med uddannelse	1.161	2,7	
- uden børn	919	2,2	5.175
Fyldt 30 år uden børn	11.023	25,8	2.834
Fyldt 30 år med børn	3.650	8,5	
- med et barn	1.917	4,5	514
Fyldt 30 år med hjemmeboende børn over 18 år	325	0,8	
<i>Ægtepar</i>			
Begge fyldt 30 år og på kontanthjælp	2.138	5,0	
- med børn	1.744	4,1	
- heraf med 3 børn	454	1,1	390
Begge under 30 år og på kontanthjælp	301	0,7	
Én på kontanthjælp. Begge fyldt 30 år	1.552	3,6	
- med ægtefælle i beskæftigelse og 2 børn	181	0,4	3.973
Én på kontanthjælp. Begge under 30 år	164	0,4	
Øvrige ægtepar	566	1,3	
<i>Har en samlever</i>			
Fyldt 30 år	2.403	5,6	
- heraf med 3 børn	387	0,9	-115
Under 30 år	2.488	5,8	
- uden uddannelse	2.174	5,1	
- heraf med 2 børn	773	1,8	1.781
<i>Har en sambo</i>			
Fyldt 30 år	2.641	6,2	
- uden børn	1.873	4,4	2.400
Under 30 år	2.678	6,3	
- uden børn og uden uddannelse	2.037	4,8	5.826
Hjemmeboende under 25 år	3.237	7,6	
Øvrige	616	1,4	
I alt	42.729	100,0	

Anm.: Tabellen viser antal jobparate kontanthjælpsmodtagere, i 2013, målt i fuldtidspersoner. Typisk gevinst ved overgang til lavtlønsjob er beregnet på årsbasis, men er i tabellen vist på månedsbasis. Kontanthjælpsmodtagernes parstatus følger Danmarks Statistiks familietypedefinition. For en uddybning af forskellen på at være samlevende eller samboende henvises der til Boks 1 i baggrundsnotatet *Gevinst ved beskæftigelse for kontanthjælpsmodtagere*. Der henvises ligeledes til dette baggrundsnotat for en beskrivelse af den anvendte metode til at opgøre antal jobparate kontanthjælpsmodtagere.

Kategorien *Øvrige* indeholder kontanthjælpsmodtagere i et registeret partnerskab samt dem med uoplyst parstatus. Børn angiver hjemmeboende børn i alderen 0-17 år, og i beregningen af gevinst ved overgang til lavtlønsjob antages det, at alle børn i husstande med to voksne er fællesbørn. En ægtefælle på kontanthjælp er defineret ved, at ægtefællen på kontanthjælp har været mindst én uge på kontanthjælp i løbet af 2013. Uden uddannelse betyder at kontanthjælpsmodtageren ikke har nogen erhvervskompetencegivende uddannelse. I beregningen for samlevende antages den gensidige forsørgerpligt at være ophævet, som tilfældet er pr. 1. januar 2016.

Gevinsten ved beskæftigelse for de enkelte typer er beregnet ud fra nogle specifikke antagelser om den enkelte gruppe af kontanthjælpsmodtagere. Disse antagelser er uddybet i baggrundsnotatet *Gevinst ved beskæftigelse for kontanthjælpsmodtagere*. Dette gør, at resultaterne i tabellen skal tolkes med forsigtighed, da det ikke nødvendigvis er alle kontanthjælpsmodtagerne inden for de enkelte grupper, som har karakteristika eller en adfærd svarende til antagelserne og dermed vil opnå den i tabellen angivne gevinst ved at komme i beskæftigelse. I beregningerne er der anvendt 2015-satser.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata og DREAM, samt Økonomi- og Indenrigsministeriets familietypemodell (udgave: december 2014).

Der er en forskel på gevinsten...

Den økonomiske gevinst ved at gå fra kontanthjælp/uddannelseshjælp til beskæftigelse varierer afhængig af hvilken 'type' kontanthjælpsmodtager man betragter, samt lønindkomsten de kommer ud til. Ved overgang til et lavtlønsjob vil en enlig under 30 år uden børn opnå en gevinst på over 5.000 kr. om måneden.² Den enlige kontanthjælpsmodtager over 30 år uden børn vil have en gevinst på godt 2.800 kr., mens den enlige forsørger på kontanthjælp med et barn vil opnå en gevinst på 500 kr. ved at overgå til beskæftigelse, jf. Tabel 1.

Venstres "familie" opnår en gevinst på knap 400 kr.

Ægteparret på kontanthjælp med tre børn på ét, fem og ti år vil få en gevinst på knap 400 kr. ved at den ene part kommer i beskæftigelse. Hvis parret ikke var gift, ville de – med ophævelsen af reglen om den gensidige forsørgerpligt for samlevende par pr. 1 januar 2016 – opnå et tab ved at den ene part overgår til et lavtlønsjob.³

Dermed er det omkring 85 pct. af de analyserede 'typer' af kontanthjælpsmodtagere, som har en gevinst på over 2.000 kr. ved at overgå til et lavtlønsjob, mens ca. 10 pct. har en gevinst på omkring 500 kr. eller derunder. De analyserede 'typer' udgør ca. 60 pct. af de jobparate kontanthjælpsmodtagere. Kontanthjælpsmodtagerne må betegnes som en meget heterogen gruppe, og den resterende del udgøres derfor af 'typer' med eksempelvis færre/flere børn end de analyserede 'typer' eller har forhold, som er for komplicerede at regne på.

Boks 1 Gevinst ved overgang til lavtlønsjob – sådan skal beregningerne tolkes

De beregnede gevinster – ved overgang til et lavtlønsjob – er foretaget på Økonomi- og Indenrigsministeriets familietypermodel og bygger på en række standardantagelser om de enkelte familietyper. Dvs. familietyper har økonomiske forhold, der er karakteristiske for gruppen. Det er ikke nødvendigvis alle familier i en given gruppe, som har karakteristika svarende præcist til forholdene for den anvendte familietype. Deres gevinst vil derfor, i praksis, kunne afvige enten positivt eller negativt fra gevinsten for den anvendte familietype.

Gevinst ved overgang til et lavtlønsjob er efter skat, husleje, el, vand, varme, daginstitutionsbetaling samt udgifter til transport, a-kasse og fagforening.

For kontanthjælpsmodtagere med en samlever eller sambo:

I beregningen af gevinst ved overgang til lavtlønsjob for jobparate kontanthjælpsmodtagere med en samlever eller sambo, er det antaget at samleveren eller samboen også er på kontanthjælp/uddannelseshjælp og har samme alder som den jobparate kontanthjælpsmodtager. I optællingen af antal jobparate kontanthjælpsmodtagere med henholdsvis en samlever eller sambo, er der ikke taget højde for samleverens eller samboens alder eller dennes status i kontanthjælpsystemet.

Der henvises til baggrundsnotatet *Gevinst ved beskæftigelse for kontanthjælpsmodtagere* for en uddybning af beregningsantagelserne.

² Den i beregningen anvendte lønindkomst svarer til HK's mindsteløn for ufaglærte i butik tillagt værdi af fritvalgskonto. Der henvises til baggrundsnotatet *Gevinst ved beskæftigelse for kontanthjælpsmodtagere* for en diskussion af denne antagelse.

³ I beregningen er det forudsat, at ægteparret har mulighed for at få supplerende kontanthjælp, hvilket følger Beskæftigelsesministeriets beregningsantagelser. I beregningen for samlevende par er det forudsat, at de - med ophævelsen af den gensidige forsørgerpligt for samlevende - ikke har mulighed for supplerende kontanthjælp. Ydelsesservice i Københavns Kommune oplyser, at det med ophævelsen af den gensidige forsørgerpligt for samlevende og under antagelse af at kontanthjælpsmodtageren overgår til et fuldtidsjob kun vil være ægtepar, som vil have mulighed for at modtage supplerende kontanthjælp.